

908(474.5)

Gintališkės dvaras [Plungės rajonas] [Rankraštis] : [kraštyros darbas] / Steponas Zubė; užrašė Albina Gedgaudienė Gintališkės bibliotekos bibliotekininkė. – Gintališkė, [b. m.]. – [2 mašinraščio lapai]. – Rankraštinis dokumento originalas spausdintas rašomąja mašinėle. Tekstas vienoje lapo pusėje. – [Skaitmeninis objektas]

- I. Zubė, Steponas
- II. Gedgaudienė, Albina
  1. Dvarai – Lietuva. Plungės rajonas (Lietuva). 2. Atsiminimai

UDK: 908(474.5)

Saugojimo vieta: Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Kraštyros skaitykla

Gintališkės dvaras

Gintališkės dvaras žinomas nuo XV a. Kas pastatė dvarą nežinoma, bet žmonės pasakojo, kad dvaras priklausė Trakų - Vilniaus vaivadijai. Tada savininku buvo Skirgaila. Skirgaila nuomodavo dvarą. Pirmasis dvarą buvo išsinuomojęs Sapiega. Tai buvo medinis vieno aukšto gyvenamas pastatas - tarp Salantos ir Kulupio Santakos. Iš rytų pusės buvo stiklinis prieangis, stogas buvo dengtas gonkomis (tai medinės lentelės). Dvare pamatuose buvo išdirbtos šešios apvalios kiaurymės. Jos buvo istiklintos. Tai buvo rūšys, išdirbtas raudonom plytom, kuriame įrengtos pagalbinės patalpos ir sandėliai. Namu viduje per visą pastatą, ėjo koridorius. Abiejose koridoriaus pusėse buvo daug kambarių. Netoliese stovėjo tvartas, daržinė ir dar atskiras nedidelis namelis, kuriame gyveno miškininkas, prižiūrintis dvaro miškus. Toliau prie užtvėntos upės stovėjo malūnas. Rytų pusėje buvo didelis sklepas irgi klotas gonkom ir didžiulis svimas. Toliau buvo didžiulis sodas ir parkai.

Visas parkas buvo aptvertas akmenine tvora. Prie parko stovėjo didelis pastatas vadinamas vazaunėmis. Šitame pastate stovėjo vežimai, rogės, ratai ir kiti padargai. Už jų buvo tvartai vadinami abarėmis, kur buvo laikomi arkliai, karvės, avys, veršiukai. Tvartai buvo labai dideli: į juos įvažiuodavo su vežimais ir kraudavo šieną. Už tvartų buvo aptvertas, vadinamas laidaru, gyvuliams. Buvo dar atskiras sklepas obuoliams ir medui laikyti. Taip pat buvo jauja ir pirtis. Kitoje kelio pusėje stovėjo karčiama, o kryžkelėje tarp Šateikių ir Platelių stovėjo dvaro bravoras, kuriame gamino karčiamai degtinę. Šalia karčiamos dideliame name iš lentų gyveno 8 šeimos. Kiekviena šeima turėjo po 1 kambarį. Dar kitoje kelio pusėje buvo didelis mūrinis pastatas, kuriame gyveno 10 šeimų. Šalia namo buvo ir tvartai. Dar baudžiovos laikais šalia rūmų, po liepa, buvo pritvirtinta gelda, kurioje plakdavo nusikaltusius baudžiauninkus. Vienu metu dvaras priklausė Platelių grafui Šuazeliui. Valdant Šuazeliui labai buvo tvarkomas parkas. Parke ir dabar tebėra du tvenkiniai išgrįsti akmenimis. Tvenkiniai Šuazelio laikais buvo valomi. Viename tvenkinyje yra salėlė su siauru įėjimu į ją. Sako, jog ten stovėjusi pavėsinė. Parko alėjose, kurios buvo apsodintos liepomis ir kaštonais, stovėjo staliukai ir suolai, kur ponai ilsėdavosi. Į kiekvieną tvenkinį vedė laiptai iš akmens. Parko gale stovėjo sargo na-

namelis. Tvenkiniai buvo vadinami sodželkomis. Dvare dirbo kumečiai, kurie ir gyveno toje lentinėje troboje, o dvaro samdomiems darbininkams buvo pastatytas mūrinis namas, kuriame tilpo 10 šeimų. Visiems dvare dirbantiems mokėjo pinigais, pasėdavo bulvių, leisdavo ganyti karvę, duodavo pašarą karvei ir 1 aviai, duodavo malkų žiemai. Maikas dvaro darbininkai sukirsdavo ir atveždavo kiekvienai šeimai. Dvaro darbininkai dirbdavo nuo saulės patekėjimo iki laidos. Pietų pertraukai, darbo pradžiai ir pabaigai skambėdavo skambalas. Sekmadienius visi švėsdavo. Sako, kad dvaras buvo išleides įsakymą ir kunigas per pamokslą perskaitė, kad kiekvienas dvaro darbininkas turi nupirkti iš dvaro po 1 gorčių (3 litrus degtinės). Tas įstatymas galiojo iki M. Valančiaus Laikų. Be to, tiems, kurie mokėjo šnekėti lenkiškai, nereikėdavo nei pasninkų pasninkauti. Grafas Šuazelis dvarą buvo išnuomojęs Rimkevičiui. Po jo dvarą valdė Grudzinskas, lenkas, kuris ir palaidotas Gintališkės kapinėse. Dar tebėra kryžius su lenkišku užrašu ir tvorelė apie kapą. Valdant Grudzinskiui, karčiama buvo išnuomota vokiečiui Preikomui. 1914m. dvaras jau buvo labai apleistas ir aplūžęs, nes niekas jo nebetvarkė. Per 1-ąjį pasaulinį karą dvarą valdė vokiečiai. Jie laikė tik avis ir veršelius. Tada ir ūkininkai turėjo eiti dirbti dvarui. Ūkininkams buvo nustatyta kiek dienų atidirbti. Daugiausia dirbo prie kelių ~~atitaisymo~~. Vokiečiai mažai temokėjo už darbą: per mėnesį tik 0,5 cent vikių. 1916m. pastatai buvo nupirkti - nupirko juos Petrauskas. Jis dalį pastatų nugriovė, nes jie buvo per karą suardyti. Pasitraukus vokiečiams, dvarą perėmė S. Ruginis ir Grigalauskas, kurie išpjovė vokiečių paliktas avis ir išdaliavo žmonėms. 1918m dvaras visai buvo nugriautas ir kolūkis pradėjo statyti daržinę. Tai buvo Tarybų valdžios kūrimosi pradžia. Iki šių laikų yra išlikęs tik vienas akmeninis dvaro pastatas ir parko tvenkiniai.

Papasakojo Steponas Zubė, gimęs 1910m.,
gyv. Gintališkėje.

Užrašė

Albina Gedgaudienė